

Työn touhussa

26. Miesten perinteiset työvälineet (Sovellettavissa eri ikäryhmille)

Kukin oppilaista valitsee seuraavista miesten käyttämistä työvälineistä esineistä yhden: vasara, kirves, saha, höylä, taltta ja lapio. Valittu esine laitetaan hakusanaksi virtuaalimuseoon. Minkälaisiin eri käyttötarkoituksiin työvälinettä voi käyttää, eri versiot?

Sulje silmäsi ja matkusta ajassa taaksepäin ympäristöön, jossa kuvittelisit työvälinettä käytettävän. Herättele aistisi äärimmillään:

- Minkälainen ääni työvälineestä lähtee?
- Minkälaista ääntä ympärillä olevasta ympäristöstä lähtee?
- Minkälaista ääntä työvälineen käyttäjästä lähtee?
- Minkälaiselta esine tuntuu käyttäjän kädessä?
- Minkälaiselta esine tuoksuu tai haisee?

Kirjoita aistikokemuksesi ylös. Kuvaile muille oppilaille kokemasi ääni-, tunto- ja hajumaailma. Minkälaisia kokemuksia muut saivat esineistä?

Jatkotehtävä:

- Millaisia työkaluja miehet nykyään käyttävät?
- Onko olemassa ns. miesten työkaluja?
- Millainen ääni työkaluista nykyään lähtee?
- Miltä nykyaikaiset työkalut tuntuvat, tuoksuvat jne.?

27. Erilaiset työt ja työvälineet (sovellettavissa eri ikäryhmille)

Etsi virtuaalimuseosta vähintään yksi työväline, joka liittyy:

- puun katkaisemiseen ja karsimiseen
- puun kuoren irrottamiseen
- tekniisiin puutöihin (veistäminen, höylääminen, viilaaminen, kovertaminen)
- mittaamiseen
- teroittamiseen
- kalastukseen
- heinätöihin
- viljan käsittelyyn
- tukkien käsittelyyn
- eläimen nahan ja lihan käsittelyyn
- eläinten pyydystämiseen
- maan muokkaamiseen ja kaivamiseen

Kirjoittakaa löytämäne työvälineen nimi ylös. Vastausvaihtoehtoja on monia. Käykää yhdessä luokan kanssa läpi mitä eri työvälineitä löysitte.

Oliko mukana monia sinulle uusia työkaluja?

28. Tuohityöt (5.-6.luokka ->)

Tuohitöillä on maassamme pitkät perinteet. Tuohesta on valmistettu monenlaisia säilytys- ja käyttöesineitä sekä vaatekappaleita. Se on kelvannut myös vuoraus- ja kateaineeksi. Tuohella on voinut aikoinaan maksaa myös veroja. Rahaa kutsutaan nykyäänkin paikoin tuoheksi. Tuohen kultakautena on pidetty 1700- ja 1800-lukua. (Lindqvist 1987: 10-12)

Valitse seuraaviin termeihin oikeat vastaukset:

1. Tuohikoppa ja seinäkoppa
2. Tuohikontti
3. Tuohipullo
4. Tuohivirsut
5. Tuohitorvi
6. Tuohi

Vastausvaihtoehdot:

a) Tätä esinettä on käytetty jyvien, jauhojen ja mausteiden, erityisesti suolan säilytysastiana. Mallit vaihtelivat paljon. Astiassa on yläosassa kapeampaa punosta ja tulppa. Samaa nimitystä käytetään esineestä, jonka sisällä on oikea lasipullo, yleensä pyöreämahainen viinapullo, ja päällä tuohipunosta. (Lindqvist 1987: 33, 37)

b) Esine on ollut yksi eniten käytetyistä tuohiesineistä. Se on toiminut säilytysastiana, jonka koko on vaihdellut käyttötarkoituksen mukaan. Tässä esineessä emäntä säilytti mm. käsityötarpeensa, jauhot leipomista varten, ja suolan. Tähän esineeseen kerättiin metsästä marjat ja kalat verkoista. Isäntä käytti esinettä mm. työkalujensa säilyttämiseen, kylvöväkkanä ja hevosen apekoppana. Esineestä on olemassa seinään tai hirteen kiinnitettäviä malleja. (Lindqvist 1987: 11)

c) Koivun kaarnan päällä oleva sitkeä korkkimainen kudus, joka muodostuu ohuista kerroksista. Tämä materiaali tulee paksummaksi puun vanhetessa, sillä siihen kasvaa joka vuosi uusi kerros lisää. (Lindqvist 1987: 13)

d) Nämä jalkineet ovat suojanneet jalkoja kaskimailla, rantaniityillä ja hiekkaisilla maanteilla. Näitä käytettiin niin juhla- ja kirkkojalkineena kuin työ- ja navettajalkineena, ja aivan lopuksi pesuharjana. Malleja on erilaisia: tohveleita, avokkaita, varsikenkiä ja saappaita. Yksinkertaisimmat mallit olivat lötöt ja ansavirsut, jotka jouduttiin sitomaan kiinni jalkaan. Nämä muovattiin jalkaan sopiviksi lämmittämällä niitä uunissa, saunan kiukaalla tai kuumassa vedessä. Käytössä ne kestivät keskimäärin viikon tai kaksi. (Lindqvist 1987: 11-12)

e) Esine on menneen ajan reppu tai rinkka. Näitä esineitä on nimetty käyttötarkoituksen mukaan. On olemassa mm. paimen-, heinä-, kala- ja eväs -alkuisia tällaisia. Tämä esine on suuritoinen valmistaa, josta juontaa sananlasku "Tuhisee kuin kontin tekijä". (Lindqvist 1987: 11, ?)

29. Pienesineen valmistus luonnonmateriaaleista (Sovellettavissa eri ikäryhmille)

Puu- tai käsityötunnilla valmistetaan jokin helposti toteutettava esine luonnonmateriaaleista. Osaan esineistä löytyy materiaalit luonnosta, jotka voidaan käydä keräämässä luokan kanssa yhdessä.

Esineet voivat olla esimerkiksi:

- käpylehmä
- pienet tuohityöt: esim. tuohisormus, tuohihelistin tai tuohikoppa (voidaan tehdä myös sanomalehdestä tai kartongista ja lopuksi maalata)
- paju- tai ruokopilli
- kaarnalaiva (purjeen voi tehdä tuohesta tai kasvin lehdestä)
- himmeli
- puulusikka

Tehtävän yhteydessä voidaan pohtia sitä, minkälaisia käsi- ja puutöitä nykyään valmistetaan koulussa ja vapaa-ajalla.

30. Erilaisia ammatteja (alakoulu)

Luokka jaetaan pienryhmiin. Valitkaa joku seuraavista aiheista ja etsikää virtuaalimuseosta aiheeseen liittyvät esineet:

- Viestintä: puhelin, sähkötin ja kirjoituskone
- Soittaminen: harmoni, vaskipuhallin, trumpetti ja kannel
- Valokuvaus: kamera
- Koulussa: kivitaulu, mikroskooppi, magneettikenttäkäämi, Leidenin pullo, kipinäinfektori, höyryturbiini
- Sammutustöissä: palokypärä ja käsipaloruisku
- Käsitöissä: suutarin pihdit ja raspi, ompelusatula ja pikilangan harjaksia
- Kirkossa: raamattu, kolehtiarkku, virsitaulu, siunauslapio ja kynttiläkruunu
- Järjestys: raittiuspoliisin pamppu
- Terveys: lääkeruisku
- Maksaminen: kassakone

Pohtikaa ryhmissä missä tilanteissa esineitä on käytetty ja ketkä esineitä ovat käyttäneet? Piirtäkää kuva tilanteesta, jossa esinettä /esineitä käytetään.

Oppilaat voivat myös suunnitella n. 5-10 minuutin esityksen tilanteesta, jossa esinettä /esineitä käytetään. Esittäkää piennäytelmät muulle luokalle.

